

Vlaanderen
is zorgzaam en
gezond samenleven

Webinar hormoonverstoorders

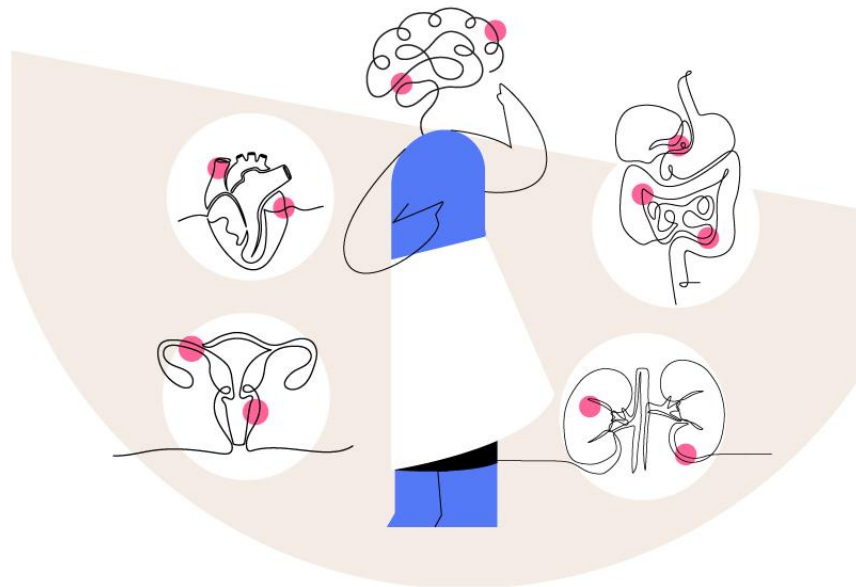
Toelichting kinderopvang

16/06/2026

In samenwerking met vzw Gezondheidsmakers, Agentschap Opgroeien,
FOD Volksgezondheid en Provinciaal Instituut voor Hygiëne

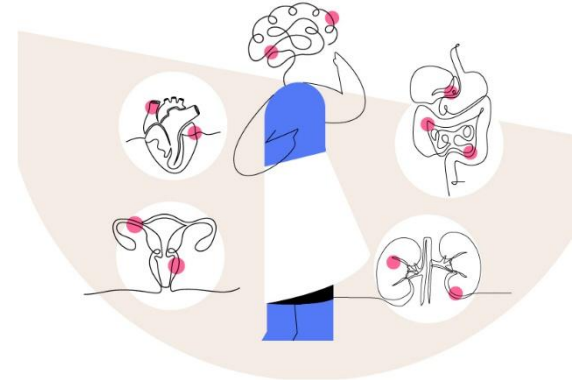

WAT ZIJN HORMONEN?

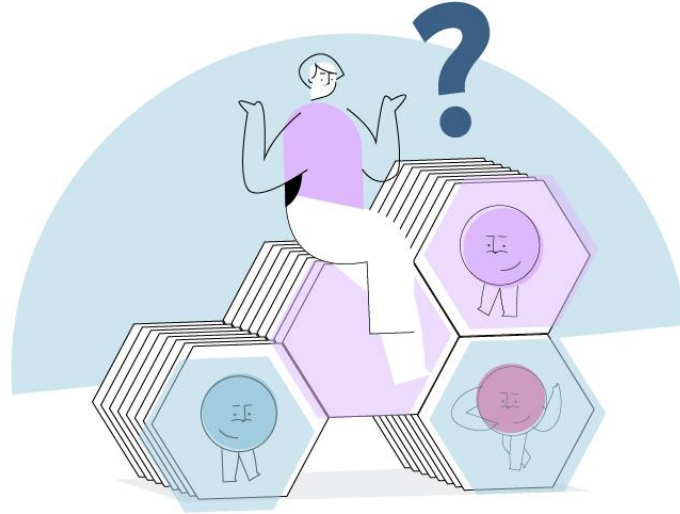

WAT ZIJN HORMONEN?

- ▶ Geproduceerd door het menselijk lichaam
- ▶ Signaalfunctie voor verschillende processen:
 - Groei
 - Stofwisseling
 - Stressregulatie
 - Vruchtbaarheid
 - Melkproductie
 -

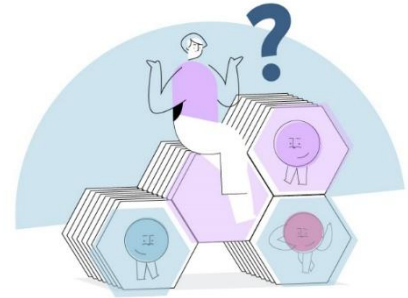

WAT ZIJN HORMOONVERSTOORDERS?

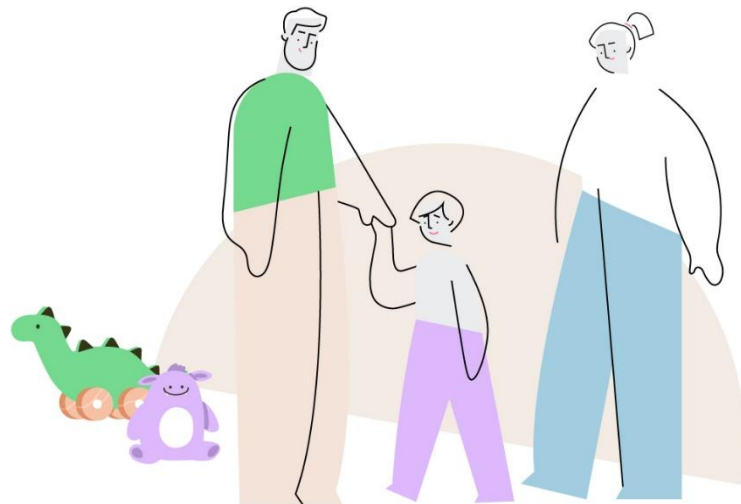

WAT ZIJN HORMOONVERSTOORDERS?

- ▶ Niet geproduceerd door het menselijk lichaam
- ▶ Chemische stoffen
- ▶ Mogelijk negatief effect op hormonen en hun werking

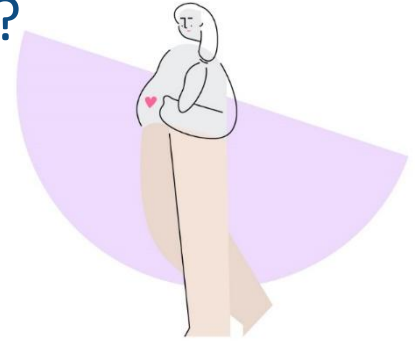

WELKE PERSONEN ZIJN HET MEEST KWETSBAAR?

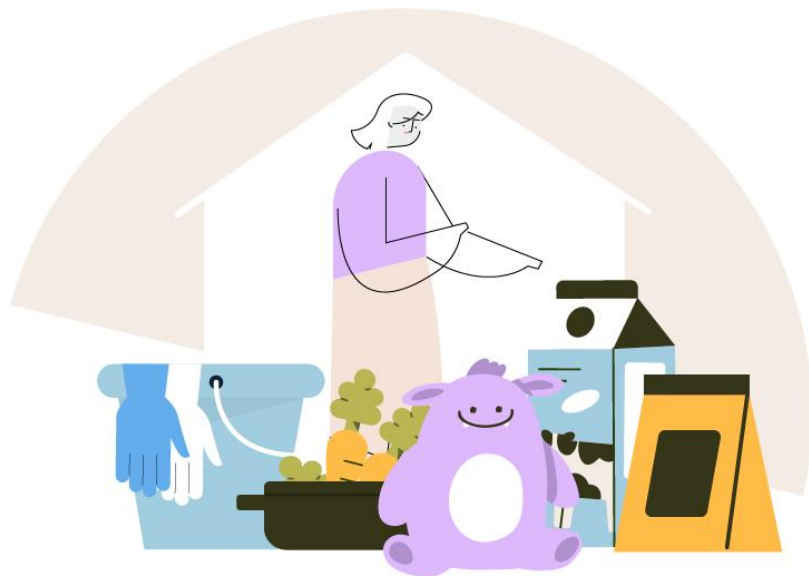

WELKE PERSONEN ZIJN HET MEEST KWETSBAAR?

- ▶ Zwangere vrouwen en ongeboren kinderen
- ▶ Baby's en jonge kinderen
- ▶ Adolescenten
- ▶ Personen met verhoogd risico op blootstelling (via het werk bijvoorbeeld)

WAAR KOMEN HORMOONVERSTOORDERS VOOR?

VOORSTEL VRAAG MENTIMETER

- ▶ Waar in de kinderopvang zouden hormoonverstoorders kunnen voorkomen?

[Webinar hormoonverstoorders Kinderopvang - Mentimeter](#)

WAAR KOMEN HORMOONVERSTOORDERS VOOR?

▶ Keuken

- Servies + kookgerei
- Plastic verpakking
- Voeding

▶ Slaapkamer

- Nieuwe knuffels
- Nieuw bedlinnen
- Nieuwe kledij

▶ Badkamer

- Parfums
- Zeep en shampoos
- Billendoekjes

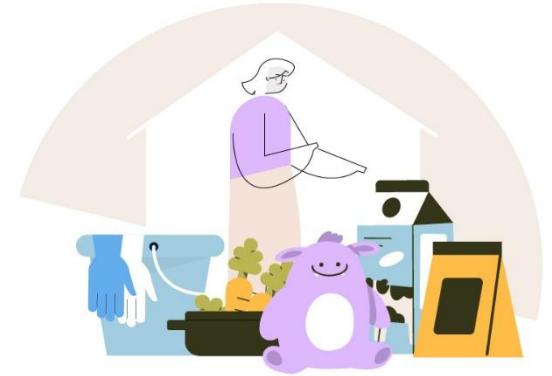
▶ Speelkamer

- Nieuw speelgoed
- Verweerd plastic speelgoed

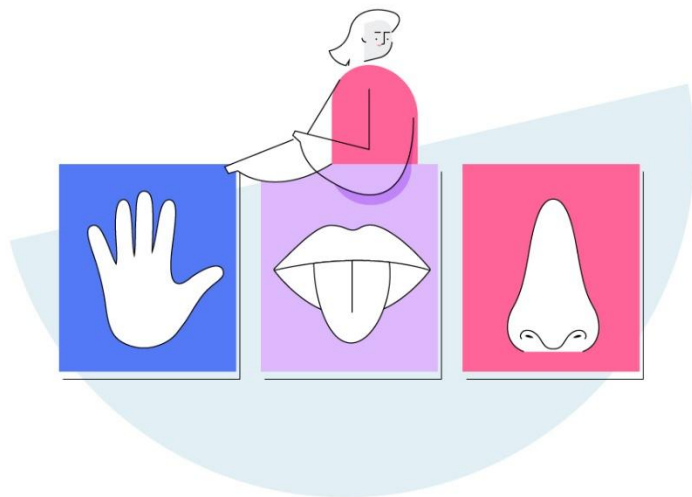
▶ Bij het schoonmaken

- Luchtverfrissers
- Schoonmaakproducten

▶ ...

HOE WORDEN WE ERAAN BLOOTGESTELD?

HOE WORDEN WE ERAAN BLOOTGESTELD?

▶ Via inademing

- Luchtverfrissers
- Verven

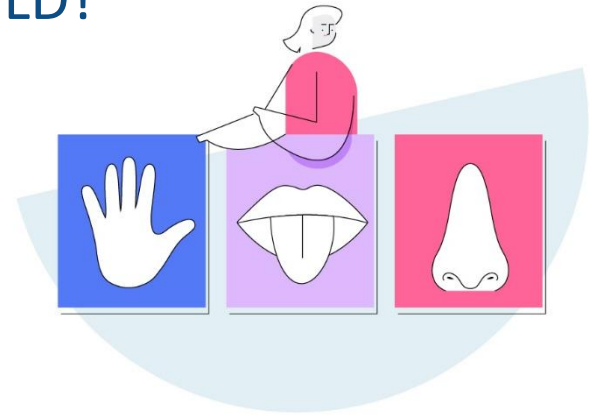
▶ Via de mond

- Voedsel
- Speelgoed bij kinderen

▶ Via de huid

- Textiel
- Verzorgingsproducten

▶ Via de bloedbaan (placenta moeder – kind)

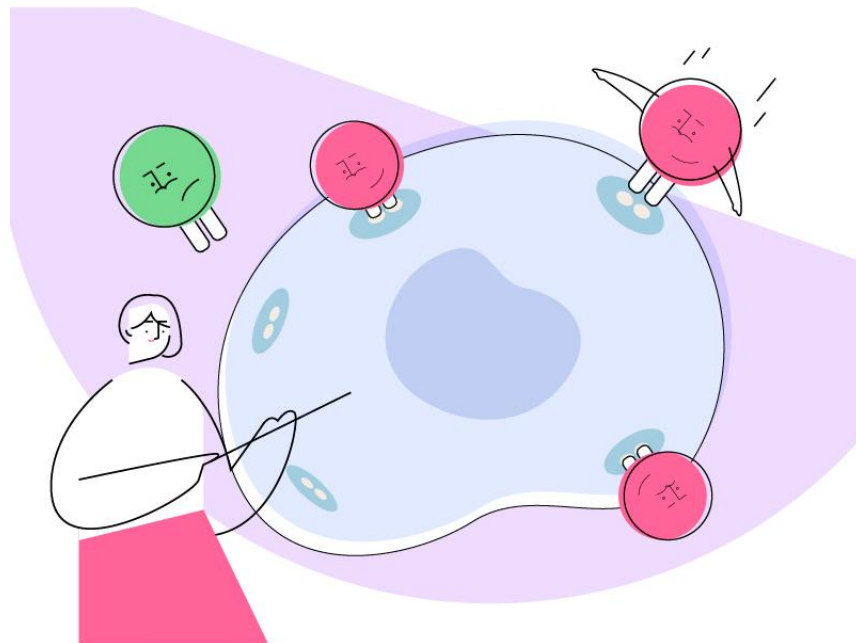
NUL-BLOOTSTELLING BESTAAT NIET

- ▶ Onmogelijk om niet aan hormoonverstoorders blootgesteld te worden

- ▶ Blootstelling kan verminderd worden door eenvoudige gewoontes

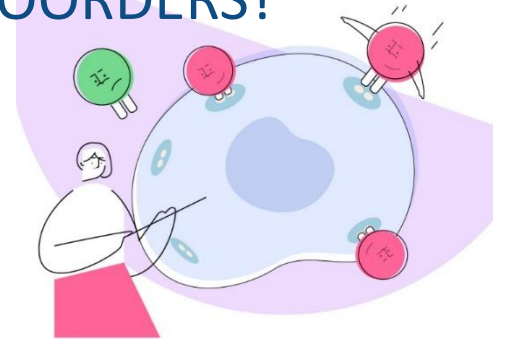
WAT ZIJN DE EFFECTEN VAN HORMOONVERSTOORDERS?

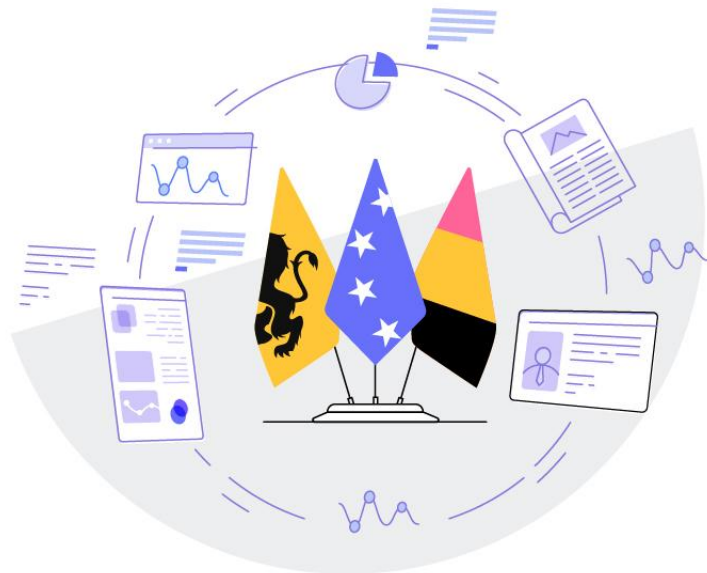
WAT ZIJN DE EFFECTEN VAN HORMOONVERSTOORDERS?

- ▶ Geen eenduidig verband tussen blootstelling – effect
 - Niet zoals een virale of bacteriële infectie
 - Afhankelijk van veel verschillende factoren

- ▶ Hormoonverstoorders kunnen het risico verhogen op:
 - Onvruchtbaarheid
 - Hart- en vaatziekten
 - Problemen in ontwikkeling van de hersenen en voortplantingssysteem
 - Groeistoornissen
 - Schildklierproblemen
 - obesitas en diabetes
 - Kankers
 - Hormonale ontwikkelingsstoornissen

WAT DOET DE OVERHEID?

WAT DOET DE OVERHEID?

▶ Regelgeving en beleid

→ Europese regelgeving:

- REACH-verordening
- CLP-verordening
- Andere wetgevingen (biociden, drinkwater, voedselveiligheid, etc.)
- EU Ecolabel

→ Belgische regelgeving:

- NAPED = nationaal actieplan hormoonverstoorders
- Bescherming werknemers
- Marktcontroles

▶ Monitoring

▶ Wetenschap

- Verhogen kennis
- Versnellen identificatie
- Vervangen van stoffen stimuleren

▶ Preventie

VOORSTEL VRAAG MENTIMETER

- ▶ Waar moet volgens jullie nog meer op ingezet te worden?

[Webinar hormoonverstoorders Kinderopvang - Mentimeter](#)

HOE KAN JE ZELF BLOOTSTELLING BEPERKEN?

► Tips op maat:

Ik ben (binnenkort) zwanger

Ik heb jonge kinderen

Ik ben een tiener

Ik ben een grootouder

HOE KAN JE BLOOTSTELLING BEPERKEN?

Nieuwe tut of papfles?

Was papflessen, spenen en fopspenen grondig met warm water voor het eerste gebruik.

Je kleinkind verwennen?

Leuk! Laat nieuw speelgoed eerst een paar dagen verlichten, en geef het een was- of poetsbeurt.

Is het in die luiertotaal ontploft?

Shit happens. Gebruik een washandje met water en parfümvrije zeep. Liever geen vochtige doekjes.

Groentepap of een muurschildering?

Smossen hoort erbij. Kies voor bordjes in porselein, glas of inox. Liever geen plastic.

Hangt er een geurtje in huis na de luiervissel?

Ventileren is altijd beter dan parfumeren.

Zwanger en gekke goestingskes?

Da's oké. Maar warm eten op in een glazen kom, niet in plastic.

Kleintjes groeien als kool.

Vermijd kleren met plastic prints erop.

Een groeispurtje of gewoon grote honger?

Als je kiest voor flesjes*, kies dan voor glas. Liever geen plastic.

*Moedermelk is de standaardvoeding voor baby's.

HOE KAN JE BLOOTSTELLING BEPERKEN?

- ▶ Beperk het gebruik van plastic servies, zeker bij het (opnieuw) opwarmen van voedsel in plastic
- ▶ Kies indien mogelijk voor glazen babyflesjes
- ▶ Vervang beschadigde spenen (van flesjes of tutjes)
- ▶ Was en/of schil groenten en fruit
- ▶ Vermijd gebruik van kookgerei met beschadigde anti-aanbaklaag
- ▶ Gebruik bij voorkeur natuurlijke schoonmaakproducten

HOE KAN JE BLOOTSTELLING BEPERKEN?

- ▶ Ventileer en verlucht binnenruimtes
- ▶ Vermijd luchtverfrissers
- ▶ Beperk gebruik van geurende schoonheidsproducten en verzorgingsproducten
- ▶ Was nieuwe kleren, lakens en dekens voor het eerste gebruik
- ▶ Laat nieuw speelgoed luchten en was het met warm water
- ▶ Wees bewust van chemische stoffen bij creatieve activiteiten
- ▶ Gebruik geen pesticiden in de tuin

VERTAALD NAAR DE PRAKTIJK: PLASTIC NIET OPWARMEN

- ▶ Voedselveiligheid

- Hygiëne en correcte bereiding

- ▶ Aankaarten bij voedselleverancier

- Dient te voldoen aan kwaliteitscriteria
 - Op termijn verandering mogelijk?

VERTAALD NAAR DE PRAKTIJK: GEEN PLASTIC SERVIES

- ▶ Niet de bedoeling om al het plastic servies van vandaag op morgen weg te gooien
- ▶ Gebruik het servies op de correcte manier: volg steeds de instructies op de verpakking of bijsluiter
- ▶ Was het servies op lage temperatuur (met de hand of bovenaan in de vaatwasser)
- ▶ Indien slijtage: vervanging nodig en plastic vermijden
 - Roestvrijstaal als alternatief
- ▶ Pedagogische waarde van 'echte' borden

VERTAALD NAAR DE PRAKTIJK: GEEN BILLENDOEKJES

- ▶ Indien mogelijk gewoonte maken om baby te verschonen met water, een stuk ongeparfumeerde zeep en een washandje
 - Wegwerp-keukenpapier als alternatief voor washandjes
- ▶ Verzorgingstafel in de buurt van lavabo
 - Hygiëne als aandachtspunt
- ▶ Niet altijd water + zeep + washandje bij de hand; billendoekjes kunnen dienen als praktisch alternatief. Hierbij rekening houden met:
 - Nordic Swan Ecolabel
 - Op waterbasis
 - Geen parfum
 - Zo weinig mogelijk ingrediënten

VERTAALD NAAR DE PRAKTIJK: SPEELGOED WASSEN

- ▶ In Europa: verbod op stoffen die schadelijk zijn voor voortplanting en kankerverwekkend zijn in speelgoed
- ▶ Beslissing om ook hormoonverstorende stoffen te verbieden, maar nog niet in voege
- ▶ Europese **CE**-markering biedt bijkomende garantie voor veiligheid en chemische stoffen

VERTAALD NAAR DE PRAKTIJK: BEPERK COSMETICA

- ▶ Kies bij voorkeur voor ongeparfumeerde producten
- ▶ Zonnecrème = blijft zeer belangrijk om te beschermen tegen de zon

**#SMEER
WEER**

*Bescherm je huid
preventief tegen
UV-straling*

ZON WEREN

KLEREN

SMEREN

VOORSTEL VRAAG MENTIMETER

- ▶ Welke tips ziet u praktisch het meest haalbaar of worden al toegepast in jullie kinderopvang?

[Webinar hormoonverstoorders Kinderopvang - Mentimeter](#)

TAKE HOME MESSAGE

- ▶ Hormoonverstoorders zijn alomtegenwoordig
- ▶ Nul-blootstelling bestaat niet; aan de hand van enkele goede gewoontes is het mogelijk om blootstelling te beperken

CONTACT

- ▶ Website Departement Zorg:

<https://www.departementzorg.be/nl/hormoonverstoorders>

- ▶ Preventiecampagnes vanuit FOD Volksgezondheid:

[hormoonverstoorders.be](https://www.hormoonverstoorders.be)

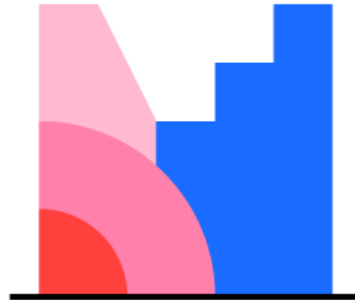
- ▶ Gratis printmateriaal van preventieboodschappen:

[Hormoonverstoorders voor professionals | FOD Volksgezondheid](#)

- ▶ Contact via medisch milieukundigen van [vzw Gezondheidsmakers](#)

SLOTVRAAG: FEEDBACK, NODEN, EVENTUELE VERWACHTINGEN, ...

[Webinar hormoonverstoorders Kinderopvang - Mentimeter](#)

VRAGEN?

